

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENE

Abbonamenti: Mese 18 Lire, Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti 10.349 per le inserzioni. Filiales: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izbava vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku. Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4003.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 842 Drzni napadi na angleška zbirališča 25 angleških letal sestreljenih Uspešno bombardiranje Malte

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:
Med čiščenjem na področju Tobruka je bilo zajetih še 20 ujetnikov. Naši letalski oddelki so včeraj nadaljevali z zasledovanjem sovražnih oklepnih sredstev, ki so sodelovali pri ponesrečenih napadih proti nekaterim letališčem in so uničili ali dokončno poškodovali lepo število teh strojev, in sicer z drznimi napadi iz nizkega poleta. Zbirališča angleških avtomobilskih sredstev so iz nizke višine drzno napadala druge italijanske letalske skupine. Vključno silovitemu protiletalskemu odporu je bilo 15 vozil zažganih in mnogo drugih zelo poškodovanih. Eno naše letalo se ni vrnilo na svoje oporišče.
Tekom dneva in po ponovnih spopadih so nemški lovci dosegli bleščeče uspehe, ko so sestrelili 22 angleških letal.
Bombardiranje ciljev na Malti se je nadaljevalo. Angleško letalstvo je med letalskimi dvoboji nad otokom izgubilo tri letala vrste »Spittfire«.

Stalno zavzemanje vedno novih utrd v Stalingradu Velike sovjetske izgube tankov — Uničene sovražne sile pri Ladoškem jezeru

Hitlerjev glavni stan, 16. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:
Ob Tereku so se ponesrečili številni sovražni napadi.
V boju pri Stalingradu so bili doseženi po srditih bojih nadaljnji pomembni deli ozemlja. Skupine letalstva so podpirale boje armade in so napadle sovražni dovoz na železnice in ob izlivu Volge.
V prostoru pri Voronežu je sovražnik zopet nadaljeval svoje napade z močnimi silami. Po hudih bojih je bil z velikimi izgubami odbit.
Pri Rževu je bilo pri obrambi ponovnih sovražnih napadov v območju enega armadnega zbora večeraj uničenih 106 tankov, od tega 71 samo v odseku ene pehotne divizije. Na nekem drugem kraju je bil uspešno izveden lastni krajevni napad.
V severnem delu bojišča so propadli krajevni boljševiški sunki.
Južno od Ladoškega jezera so bile lažje sovražne sile obkoljene in uničene. Topništvo je uspešno razbijalo sovražne postojanke bunkerjev in bojne postojanke z ugotovljenim dobrim uspehom. Na Ladoškem jezeru je bomba težko poškodovala sovjetsko stražarsko ladjo in tovarni parnik.

V času od 5. do 15. septembra je sovjetsko letalstvo izgubilo 1215 letal, od tega v letalskih bojih 936, 212 letal je sestrelilo protiletalsko topništvo, 43 pa skupine armade, ostala pa so bila uničena na tleh. Med istim časom smo na vzhodnem bojišču izgubili 87 lastnih letal.
Vključno že omenjene sovražne izgube so

finske in nemške pomorske in letalske sile v tem poletju uničile 26 sovjetskih podmornic.
Berlin, 16. sept. AS. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so nemška letala v pretekli noči bombardirala važne vojaške sile v vzhodnem delu Velike Britanije. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Nemške čete dosegle kolodvor v središču Stalingrada

Berlin, 16. sept. AS. Poročila, ki so danes zjutraj prišla z vzhodnega bojišča, pravijo, da so nemške čete dosegle kolodvor v središču Stalingrada in da se razvijajo srđiti boji po ulicah in hišah.

Berlinski vojaški krogi dodajajo, da so bili prekorajeni vsi utrjeni pasovi mesta; ti pasovi so bili prekorajeni v zadnjih 24 urah in sedaj Nemci v naskoku zavzemajo na hitro roko zgrajene utrdbe. Te utrdbe so boljševiške čete zgradile v zadnjih trenutkih.
V odseku pri Novorosijsku so Nemci in zavezniški prodrli še dalje vključno z lavičnim ruskim odporu. Na bojišču pri Tereku so bili odbiti sovjetski protinapadi.

Jugovzhodno od Kaluge in severozahodno od Medina ter pri Rževu so propadli vsi sovjetski napadi in so Sovjeti imeli krvave izgube.

Na bojišču pri Volkovu so Nemci dosegli krajevne uspehe in so s presenečenjem uničili več utrd in drugih sovražnih zgradb.

Nov prodor pri Stalingradu

Bern, 16. sept. AS. Iz Moskve se je zvedelo, da so nemške čete o polnoči sprožile nov silovit napad v odseku Stalingrada, kjer so izsilile nov prodor.

Prodor do Volge v sredini Stalingrada

Berlin, 16. sept. AS. Poročila, ki so danes zjutraj prišla z vzhodnega bojišča, zlasti pa z bojišča pri Stalingradu, potrjujejo, da besni bitka z vso silovitostjo na vseh odsekih. Po odločilnih uspehih v zadnjih 24 urah so nemške in zavezniške čete premagale obrambne pasove. Vojaški krogi izjavljajo, da je boj izredno srđit in da mora vsak pešec, vsak tankovec in vsak letalec vložiti največji trud, ker je odpor rdečih bolj srđit kot kdaj koli. Vendar pa je trdnjava ob Volgi obkoljena od vseh strani. Poročila, ki so prišla danes zjutraj, potrjujejo, da so napadale dosegli Volgo tudi v središču mesta, kjer se nadaljuje boj od hiše do hiše.

Poskus pri Tobruku zatrt v petih urah Ves svetovni tisk podčrtava pomen in obseg tega angleškega poraza

Berlin, 16. sept. AS. Nemški tisk objavlja danes obširno vsa poročila o ponesrečenem angleškem poskusu izkorenjenja v Tobruku. Listi objavljajo poročila o tem na prvi strani pod velikimi naslovi in sicer hkrati italijanska in nemška vojna poročila. Prav tako je obsežno objavljeno poročilo, ki je bilo o zmagoitem zaključku objavljeno v Rimu. Listi predvsem podčrtavajo, da so Italijanske in nemške čete takoj v začetku zatrle ta poskus, ki se je končal po petih urah in so se angleški oddelki morali hitro umakniti, ali pa so bili zajeti. Poskus pri Tobruku je bil prav tako zatrt, kakor poskus pri Dieppu. Angleži morajo poslej razumeti, da ni mogoče prodrli tam, kjer so na straži čete Osj in vsak tak poskus je obsojen na najhujši uspeh. Izgube, ki jih je italijansko orožje prizadejalo angleškemu brodomu, tiho priznava tudi uradno poročilo angleške admiralitete, v katerem se lahko dobesedno bere: »Naš umik se ni izvedel brez hudih izgub, ki pa so zaradi močne obrambe bile predvidene.«

Madrid, 16. sept. AS. Španski tisk poudarja v svojem današnjem članku pomen angleškega poraza pri Tobruku. Ta poraz pa je dokazal, kako učinkovit je obrambni sestav, ki sta ga zgradili Italija in Nemčija. Angleški poraz je hud tudi z moralnega stališča, ker je Churchill že dolgo pripravljel načrt, kako bi se njegove čete izkrcale v zaledju. V ta namen je poslal v avgustu na Sredozemsko morje zelo močan konvoj.

Bern, 16. sept. AS. Švicarski listi poudarjajo v svojih današnjih izdajah, da je poskus pri Tobruku Angleže zelo drago veljal. S svojim napadom so Angleži dokazali, kakšen pomen pripisujejo oporišču v Tobruku. Nekaj vojaških strokovnjakov poudarja, da angleška vlada ni zanikala italijanskega uradnega poročila, kar pomeni, da so Italijani izvojevali veliko zmago.

Potek bojov pri Tobruku

Rim, 16. sept. AS. Po vojnem ukaz, ki so ga našli pri angleških ujetnikih po ponesrečenem poizkusu v noči od 13. na 14. september, naj bi se angleške čete hkrati izkrcale vzhodno in zahodno od pristanišča Tobruka ter uničile čim več pristaniških naprav in potopile s posebnimi pomorskimi enicami ladje v pristanišču.

Kolikor je dozdaj znano, so Angleži nastopili z dvema križarkama, mnogimi rušilci, podmornicami ter večjim številom manjših pomorskih enot. Angleški poskus je torej bil precej močen in važen. Pred napadom so priletele angleške letalske skupine, ki so od 9 v nedeljo zvečer pa do pol štiri zjutraj zmetale najmanj 500 bomb vseh mer, hkrati pa so angleške ladje obstreljevale pristanišče in mesto. Kmalu nato so se oddelki izkrcali v zalivih Marsa el Anda in Marsa Umms Šausk, od katerih je prvi na zahodu, drugi pa na vzhodu od Tobruka. Angleške čete, ki so prodirale od zahodnega zaliva, je naša krajevna obramba takoj zaustavila. Vzhodnim oddelkom pa se je zaradi ugodnih okoliščin posrečilo, da so nekoliko napredovali, a so bili po naših četah kmalu zadržani in premagani z obširnimi izgubami. Ostale čete so romale v ujetništvo.

Z angleškimi četami se je najprej spoprijel mornariški bataljon »San Maroc«, ki so se mu pozneje pridružili še drugi mornariški oddelki. Nato je še prišla okrepitev nemških oddelkov iz tobruške postojanke. Po obrambnem načrtu naj bi nastopile še motorizirane skupine, toda te niso bile več potrebne, ker so prej omenjeni oddelki Angleže že premagali.

V teh bojih so se posebej odlikovali admiral Lombard, mornariški poveljnik v Libiji, poveljnik tobruške trdnjave Battaglia in kapitan vojnega broda Temistocle d'Aloia, poveljnik tobruške mornarice.

Naglo je tudi nastopilo nemško in italijansko obrežno ter protiletalsko topništvo, ki je z natančnim obstreljevanjem angleških pomorskih enot pomagalo v bojih na kopnem. Trije rušilci in sedem oglednih ladij je bilo zažganih in potopjenih, ena križarka in dve ogledni ladjici pa

sta bili poškodovani. Ob devetih so se angleške pomorske sile začele umikati, italijanski in nemški letalski oddelki pa so jih jeli zasledovati. V teh bojih so bili potopljeni: ena križarka, en rušilec in več manjših enot; ena lahka križarka in številne manjše enote, obložene s četami, pa so bile deloma potopljene, deloma hudo poškodovane.

Med ujetniki, o katerih govori včerajšnje vojno poročilo, so tudi trije kapitani in neki ameriški novinar.

Tako je žalostno propadel drugi angleški načrt, ki naj bi na afriških tleh ponovil bahiški, a pogubni nastop pri Dieppu.

Črnagora slovesno proslavila rjstni dan princa Piemontskega

Cetinje, 16. sept. AS. Vsa Črnagora je s prišrčnimi manifestacijami proslavila rojstni dan princa Piemontskega. Mesto in dežela sta bila v zastavi. V Cetinju je vojaška godba med velikim navdušenjem ljudstva poslušala koncert vojaške godbe. Dnevnik »Glas Crnogorec« je izšel v posebni izdaji in je na prvi strani objavil slike visokega princa in njegove soproge. Posebni članek izraža globoko vdanost Črnogore svojski vladarski hiši.

Japonsko vojaško zastopstvo v Turčiji

Carigrad, 16. sept. AS. Dnevnik »Tasviri Efkarc« poroča, da bo jutri prišlo v Turčijo iz Berlina japonsko vojaško zastopstvo, ki ga bo vodil admiral Namura. Iz Carigrada bo odpotovanje takoj odpotovalo v Ankaru, kjer bo ostalo teden dni. Medtem se bodo vršili razgovori s turškimi oblastmi.

Kanadske izgube pri Dieppu

Rim, 16. sept. AS. Kanadski vojni minister je objavil, da znašajo kanadske izgube pri napadu na Diepp 3350 mož, od teh je 170 mrtvih, 633 ranjenih in 2547 pogrešanih.

Preganjanje arabskega šolstva

Ankara, 16. sept. AS. Iz Damaska poročajo, da je sirske prosvetne ministere odredil, da se morajo v arabskih šolskih knjigah odstraniti vsa tista mesta, v katerih arabski pisatelji zagovarjajo neodvisnost arabskega ljudstva.

Duce je sprejel pet poglavarjev družin, ki so bili nagrajeni, ker imajo največ sinov v vojski.

Z vsega sveta

Argentina

Listi pišejo, da je Nelson Rockefeller izjavil, da zaradi pomanjkanja parnikov Združene države ne bodo dajale nobenih ugodnosti argentinskim izvoznikom vina in sadja.

Združene države

Ameriška vlada je objavila, da mora zvišati davke. Draginja v ameriških mestih v zadnjem času zelo narašča, napovedujejo pa, da bodo cene še bolj poskočile.

Ravnatelj zavoda za proizvodnjo Donald Nelson je predpisal nove omejitve pri uporabi goriva. Te omejitve bodo zlasti izvajali v vseh vzhodnih deželah in v 13 zahodnih deželah.

Sirija

Gospodarska pogajanja med Sirijo in Libanom so propadla. Sirske zastopstvo namreč ni moglo doseči, da bi prišlo do izmenjave nekaterih proizvodov.

Razgovori s slovenskim ljudstvom: Cilji vojne

Italijanski časnik Alessandro Nicotera je imel v ljubljanskem radiu včeraj naslednji govor:

Med tolikimi mislimi, ki jih nameravamo pojasniti v teh razgovorih, katerih cilj je — da ponavljamo — razjasniti odnose Slovencev do Italijanov in odnose Italijanov do Slovencev, se moramo na vsak način spominjati, če govorimo o razlogih, ki so privedli Italijo v vojno, da Italija nikakor ni predvidevala spopada z Jugoslavijo.

Pisatelji in italijanske politične osebnosti so itak predvidele, da bo slej ko prej ta mlada država razpadla v drobce, ne toliko zaradi tega, ker je bila sestavljena kakor Avstrija iz različnih narodov, katere je hotela združiti, in ne samo zato, ker se to protinaravno zedinjevanje ne da izpeljati in bi se narodi lepega dne sami od sebe razšli, ampak zato, ker so računali, da bo vroče glave v Belgradu na lepem skuhalo prevroče kašo.

Misel, da bi od italijanske strani bila napovedana vojna Jugoslaviji, ni prišla v poštev vse dotlej, dokler ni nastopil sedanjí evropski požar.

Po pravici se torej lahko vprašamo: ali prihajajo z lune vsi tisti, ki s precejšnjo nepremišljenostjo in z veliko mero nesramnosti govorijo že nekaj časa sem o osvoboditvi slovenskega ozemlja? Menda vendar niso živeli od marca 1941 naprej v kraljestvu pravljice, tako da ne vedo prav ničesar, kaj vse se je zgodilo od tedaj?

Bomo torej tako potrpežljivi in jih bomo kar najhitreje obvestili o dveh važnih dejstvih, res zelo važnih dejstvih:

1. da ni bila Italija, ki je sprožila vojno proti Jugoslaviji, in da so bili Jugoslovani tisti, ki so kar najbolj nepremišljeno vrgli izzivalno rokavico silam Osi;

2. da je Jugoslavija izgubila vojno.

Ker sta bili ti dve dejstvi dejanska sprejeti prav od vsega sveta kot nekaj neizpodbitnega, mi res ne moremo razpravljati s tistimi ki jih odklanjajo kot nujne predpogoje pri razgovorih.

Vemo prav dobro, da je na Balkanu kaj čisto najti osebe, ki vse preveč radi pozabljajo, da so je treba ravnati po zgodovinski stvarnosti. Je

(Nadaljevanje na 2. strani!)

Nekaj za mlada srca

Zelena Venezuela

Policijski predstojnik prestolnice male srednjeameriške države je dal poklicati k sebi enega svojih najbolj zmognih uradnikov. Mlad, prebrisan uradnik je obstal pri pisalniku svojega mogočnega predstojnika in je čakal navodil.

»Brez dvoma ste brali v časopisih o prihodu petrolejskega kralja Mac Kinleya. Pred tremi dnevi se je pripeljal z letalom. Čez nekaj ur nato je poseben vlak prinesel s seboj jeklene mogočnega Johna Kinga. A zvečer je prišel Clifford, kralj pšenice. Tudi prihod teh dveh je bil naznanjen v časnikih.«

Espardo, mladi policijski uradnik, se je priklonil, češ da mu je to znano.

»Kar me vznemirja, je to, da so ti trije mogočnejši prišli z jako čudnim spremstvom. Mac Kinley ima s seboj nekega zamorskega rokoborca — King pa je prišel v spremstvu dveh moških, ki sta v newyorških policijskih zapiskih omenjena kot najbolj spretna vlomilca. A Clifford je privedel s seboj tripretno deteljo najzujenejših čikaških pretepačev in brezvestnih zločincev. Vse se tako dozdeva, kakor da se bodo na našem ozemlju zgodile stvari, ki nas lahko spravijo v najhujše zmede. Vaša naloga je torej, da poskrbite za to, da bi nam bile prihranjene vsakršne neprijetnosti. Vem, Espardo, da je to težavna in nerodna reč, vendar ne gre drugače. Delajte po lastni pameti. Le v najnujnejšem primeru uporabite uradne pripomočke. Torej — opravite vso stvar, kolikor se da dobro!«

Policijski predstojnik je zamahnil z roko in Espardo je precej v skrbeh odšel iz pisarne. Po kratkem preudarku je sklenil, da se poloti vse zadeve tako, kakor bi imel opravka s navadnimi zemljani, a ne z najbogatejšimi možmi sveta. In tako se je najprej odpravil v hotel Mac Kinleya.

Tu ga je čakalo prvo presenečenje. Milijonar je bil vse svoje krasne sobane v prvem nadstropju razkošnega hotela odpovedal in se je bil z vso prtljago izselil v neko osamljeno vilo izven mesta. Namesto Mac Kinleya sta bila v hotelu Mr. King in Mr. Clifford, ki sta s svojimi ljudmi napolnila skoraj vse hotelske prostore.

Oba milijonarja je dobil v sprejemnici. Obdajali so ju njuni prosluli spremljevalci. Ko je mladi uradnik sledil svojo vizitko, se mu je približal neki plečati moški evrovih potez in obrazu, ki se je bil odstranil šele na migljaj enega obeh finančnikov. Espardo je poskupil in stran in je videl, da je obraz tistega moškega ves zabuhel ko od udarcev. Nos je bil ves zmalčen, eno oko pa je bilo vse podpluto.

Espardo je naglo zbral misli in je hladno dejal visokozravnemu tujcu, ki ga je rado vedno motril:

»Dobro je za vašega čikaškega prijatelja, da ste ga pozvali od mene proč, sicer bi bil koj spoznal, da se ne znanjo samo zamorci boksati.«

Iz oči Američana je šinil blisk, nakar je Espardo koj vedel, da je zadel v živo. Zdej ga je nagovoril John King:

»Kdo pa ste?«

»Moje ime je na vizitki,« je odvrnil mirno Espardo. »Uradnik tukajšnje policije sem. Navajeni smo, da se pobrigamo za vse, kar se dogaja v mestu.«

»Potem pa sprejmite tale nasvete,« je vmešal Clifford v pogovor, komaj ohladajoč jezo. »Ljudje, kakršna sva midva, nismo vajeni, da se policija briga za vaše zadeve. Pazite se, da se ne opečete!«

»Zmeraj sem vesel dobrega nasveta,« je odvrnil Espardo in se vljudno priklonil. »Vendarle bom šel še k Mac Kinleyu, da bom zvedel, ali je on istih misli.« Ko je zadel uradnik še ta udarec, se je hladnokrvno poslovil in je prepustil obema gospodoma, da naj uganeta, koliko mu je znanega o njuni zadevi.

K petrolejskemu kralju ni bilo prav nič lahko priti. Hud lajež je sprejel Espardo. Iz rožljanja težkih zapahov in mrkega obraza zamorca, ki je prišel odpret vrata, je koj spoznal, da je vila tako rekoč spremenjena v trdnjavo. Toda Mac Kinley je razložil Espardu, počemu so se sestali ti trije milijonarji.

»Veste,« je začel bogataški mogočnej in se udodno zleknil v naslanjač in si prižgal debelo smotko. »mi trije smo vneti ljubitelji znamk. Vsi trije hkrati smo zvedeli od nekega zaupnika, da se je tu pri nekem prekupčevalcu pojavila napačno tiskana znamka prve izdaje vaše države. Ta znamka je edina svoje vrste na vsem svetu in zato smo se vsi trije odpravili na pot. Sklenili smo, da dobimo znamko za vsako ceno v roke, pa bodi z denarjem, z zvijačo ali s silo. Moje letalo je bilo hitreje kot prevozno sredstvo onih dveh. Toda King

in Clifford ni ne privoščila zelene Venezuele, kot sem znamko imenoval, in skušata zdaj, kako bi me opeharila zanjo.«

»No — in kaj,« sem pozorno vprašal.

»Pravkar sem poslal slugo tja, da naj pride na razgovor. Mišlim, da bosta vsak čas tukaj, in če hočete, ste lahko priča temu sestanku.«

»Ali ne bo tepeža ali kakega drugega nasilja?« je v skrbeh vprašal Espardo.

»Ne, ne,« ga je živahno zavrnil Mac Kinley. »Nedolgo nam je, da se oprimo s lebnega sredstva, da premagamo tega in onega, toda premirja v razgovoru ne bo nihče prekršil. Sploh vas pa prosim, da bodite zaven povsem kot zasebna oseba. Saj se nobena policija sveta ne sme vmešavati v naša pogajanja.«

Espardo se je malce začudil, vendar se je spomnil opomina svojega predstojnika in je bil lepo tiho. Tedaj se je zunaj oglašil avto in kmalu sta, držeč se pod pazduho, stopila King in Clifford h Kinleyu.

Mac Kinley je oba svoja protivnika sprejel z vzišenim izrazom zmagovalca. Ko sta oba gosta zvedela, da bo Espardo poleg kot neuradna oseba, sta molče privolila. Nato se je razvil najčudovitejši razgovor, karkoli jih je Espardo kdaj slišal v življenju.

Medtem ko se je Mac Kinley zmeraj spet izvil, da ne more dati najdenega zaklada iz rok, sta King in Clifford trdovratno ugovarjala, češ, da imata tudi onadva iste pravice do nje. Čez uro razgovora se ni odločitev niti za spoznanje zganila z mesta. Nešteto debelih smotk je bilo že pokajenih, a o kakem koncu besedičenja ni bilo ne duha ne sluha nikjer.

Tedaj se je Espardo opogumil, rekoč:

»Dovolite, da še jaz, čeprav ne spadam k vam, nekaj pripomnim. Vi trije ste prav tako goreči športniki kot ljubitelji znamk. Zatorej

pa prepustite usodi odločitev! Vadjajte za zeleno Venezuelo!«

King in Clifford sta bila koj kar v ognju za ta predlog. A Mac Kinley se je malce upiral, čeprav mu je bilo videti, da je bil tudi on navdušen za to veliko igro.

»Ali se vam ne zdi,« je dejal oklevaje, »da sem jaz na ta način zapostavljen?«

»Nikakor,« je resno odvrnil Espardo, »saj vas dejstvo, da je bil vaš pilot hitrejši, ne upraviči, da bi smeli svojima tekmečema vzeti sleherni upanje.«

»V redu,« je dejal Mac Kinley, »pa začnimo!«

Vsi trije so pozorno gledali, kako je Espardo vzel v roke nekaj papirnatih prog in jih jim ponudil, da naj vlečejo, rekoč:

»Ena teh prog je krajša, kot ostali dve. Kdor jo dobi, je lastnik zelene Venezuele. Vlečite, gospodje!«

Milijonarji so se za hip zdrznili, potem je King potegnil prvi, ostala dva pa koj nato, nakar so primerjali dolžino.

»Jaz imam najkrajšo prog,« je veselo vzkliknil Mac Kinley, »znamka ostane moja!« Ostala dva sta pogledala na svoj papir in sta se častitljivo priklonila. »Čez pol ure odideva iz mesta,« je slovesno dejal Clifford. Potem sta oba čudna bojovnika roko v roki odšla, kakor sta bila prišla.

Molče sta Espardo in Kinley zrla za njima. Nato je Mac Kinley zavzdihnil in dejal:

»Pa sem le vesel, gospod Espardo, da je bil slučaj meni naklonjen.«

»Moj Bog,« je Espardo skromno vzkliknil, »ali res mislite, da je bil to le slučaj? Tiste tri proge papirja so bile že res enako dolge, a v pravem trenutku sem jaz vašo malo odščipnil.«

»Ni mogoče! A zakaj ste zame to vendar storili?« je zajecjal petrolejski kralj začudeno.

»Veste,« je zamrmral Espardo, »moj predstojnik mi je naročil, naj se potrudim, da ne bo nobenega razburjenja. A kako bi bil sicer mogel pravega lastnika braniti?«

In se je priklonil in odšel.

Pet minut botanike

Rastlina kot vlagokaz ali hygrometer
Gotovo so vsakemu znani čapljavci, ki rastejo pri nas po gozdnih in drugih v veliki množini. V to družino spada tudi *erodium cicutum*, ki je enoletna rastlina, ki napravi, ko dozori, čudovito seme, ki je silno občutljivo za spremembe zračne vlage.

Seme sestoji iz semenske glave, ki se na enem koncu končuje v trd, nekoliko zakrivljen bodeč trn, na nasprotnem koncu pa prehaja seme v 5-7 cm dolg vrat, ki se ob suhem vremenu vedno bolj zavije, ko deževnem pa se odvije. Rastlina opravlja to delo zato, da se seme zarije dovolj globoko v zemljo, ker drugače ne vzklji.

Kaj je to?

Na prvi pogled je videti kakor nesmiselne čičečacke. Pa niso čičečacke, ampak so obrisi štirih otokov. Risar je dejal, da je hotel prihraniti prostor. Zdej glej, da jih najdeš! Mi smo storili to tako, da smo skušali s svinčnikom odkriti eno od risb, nato pa smo si predstavljali vse štiri ploskve, kakor da so druga nad drugo. Tako smo otoke našli. Kdo bo to ponovil in spoznal otoke po obrisih?

Islandija, Sardinija, Korzika in Sicilija.

Čim se odpadlo seme posuši, se prične zgoraj omenjeno delo. Semenska glava je porasla z močnimi navzgor štrlečimi konicami, ki preprečujejo, da bi se, ko se vrat odvije, seme z njim vred dvignilo iz zemlje. Pri suhem vremenu pa rije seme čim dalje bolj globoko v zemljo. To lastnost se dá izrabiti kot dober vlagokaz — hygrometer.

V primerno deščico, ki je prepletna z belim papirjem ali v močnejšo lepenko, napravimo manjšo luknjico, v katero čvrsto pritrdimo semensko glavo tega čapljavca in jo po možnosti še prilepimo z mizarskim klejem. Okoli semena napravimo krog, ki ga pravilno vzdolžimo na več enakih delov. Sedaj moramo skrbno opazovati. Vrat, ki je zasukan kot urni kazalec se pri vlažnem vremenu obrača na levo, torej se odvija, pri suhem vremenu na desno in se zavija. Ko je zunaj deževen in močno meglen dan in je torej v zraku dovolj vlage, zaznamujemo na mestu, kamor kaže kazalec, najvišje število točk, ki jih ima krog. Na ostalo mesto pišemo po redu vedno manjša števila in sicer v smeri, zavijanja. Tako dobimo kar dober hygrometer.

Popolnoma pa je zmotno mnenje, da nam rastline morejo napovedovati vreme. Rastline nimajo nikakega daru prerokovanja, pač pa nam neštete rastline pokažejo, če obstoječe vreme. Prav tako zapira pri vlažnem ozračju posebne krovne listke, tudi bodeča neža, pri suhem pa jih odpre itd.

Vendar pa nam čapljavec — *erodium cicutum*, pri pazljivem opazovanju premikanja in poznavanju učinkov vlažnega in suhega zraka lahko delno tudi omogoči prerokovanje vremena.

Moka iz mahu

Neki carinski tajnik v Oslu se je domislil, da bi napravil iz islandskega mahu, ki je tudi za zdravilo zoper bronhijalni katar in jetiko, moko za kruh. Posušil je mah in ga je zmel in dodal krušni moki kakih 15 odstotkov moke iz mahu. Pravi, da je kruh iz mahove moke jako okusen in je ta moka tudi priporočljiva za prežganje.

Ob Marijinem rojstvu

Naši obrazi so bolni od hrepenenja po Tebi, Marija. Za praznik Svojega rojstva naše upe izpolni.

Budni čakamo, da ne zaspimo klica Tvojeja, Marija. Prepelji nas k sebi, naj v Tvojih zarjahn vztrepetajo duše naše, naj v Tvojih čistih daljahn nasmehne se obraz.

(Ljud. Seškova.)

Kdo zna tole?

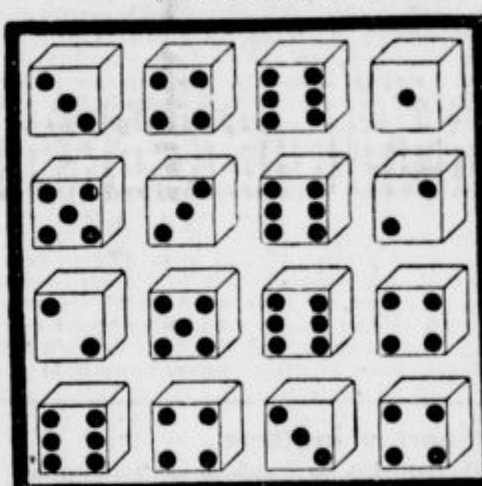

Kaj če bi se kdaj takole poigrali! Za mucko potrebuješ širok rokav ali prtič, ki si ga oviješ krog roke. Mala plesalka lepo pripleše in vzbuja mnogo smeha. Potem pričramo glavo peklenskega na steno in koj za njo glavo moškega, ki ima čudno čepico na glavi.

Kje je pilot?

Igra s kockami

Kocke je treba tako sestaviti, da je v vodoravnih in navpičnih vrstah, kakor tudi v obeh diagonalah, število pik — 16. (Rešitev prihodnjič.)

Betka z Barja

Betki je bilo zelo hudo, da je bila tako grda. To se pravi, da človek prav za prav ne bi mogel tega reči. Če bi bili njeni kuštravi lasje počesani in prevezani s pentljo, pa bi bila s svojimi črnimi očmi in vitko postavico

kar čedna. A nihče se ni zmenil zanjo, ker je bila le otrok brata barjanskega kmeta in vsem je bila samo v nadlego in je morala rezati šoto, da je odslužila za hrano.

Barjanski otroci se niso marali igrati z njo, ker jim je bila preveč čudna. Rekali so ji »črna ciganka« in so jo koj spodili, če je hotela zvečer priti k njim. Betkina mati je bila baje ciganka in vsi so govorili, da je bila ve-

deževalka in čarovnica. Betkina obleka pa je zmeraj kar štrlela od blata, saj ni imela nobene druge, a v tej je morala vse dni hoditi po blatnem barju in rezati šoto in jo sušiti.

Doma so jo suvali iz kota v kot in ji venomer dopovedovali, da jim je že v nadlego. Zares, hudo življenje je imela Betka.

Ko je bilo Betki 12 let, je prišel v šolo neki gospod iz mesta, ki je prinesel toliko stvari s seboj, ko da bi hotel svoj živ dan ostati ond. Učitelj je ves ponosen razlagal svojim otrokom, da je tuji gospod slaven profesor iz prestolnice, ki da je zato prišel na Barje, da bi proučeval najdbe iz predzgodovinskih časov, kot kamnitne sekire in drugo orodje, kar so večkrat našli v barjanskih tleh. V tem času pa se je Betka povsem spremenila. Prej se je zmeraj plaha in ponižana atiskala v kot in je brez besede sprejemala žalitive svojih vrstnikov, kakor da tako mora biti. Zdej pa je bila kar nekam ponosna in živahna in na žalitve je vsakogar bistro pogledala v oči. Češ, lahko bi ti odgovorila, pa nočem! Tudi njena hoja se je spremenila in ves njen nastop je bil samozavesten in odločen.

Otroci se tej spremembi niso čudili, saj so vedeli, da je to v zvezi s profesorjem in se je Betkino življenje zaradi njega predrugačilo.

Učenjaki je bil namreč vprašal učitelja po kakem vzroku, ki bi dobro poznal kraj, da bi njega vodil okoli in učitelj mu je priporočil Betko.

In tako je bil prijazni, stari gospod prišel nekoč k njenim rednikom in se je zmenil z njimi, da mu bo Betka za dobro plačo v pomoč, dokler bo on v tem kraju. Odtlej je videla Betka le prijazne obraze krog sebe, saj je zaslužila lepe denarce in se je torej izkazalo, da more tudi ona kaj koristiti.

In res je vprav zato postala deklica bolj samozavestna. Neizmerno so jo veselili spre-

hodi s profesorjem po barju. Profesor je začutil, da se je skušala tu osvoboditi ponižana duša in se je čim bolj potrudil, da je ostala deklica zaupljiva. Tako je postala Betka ne-hote njegova vneta učenka, ki ji je vse razlagal in ki si ji je bolj in bolj čudil, kako da je vse koj razumela.

Toda pravi povod za spremenjeno Betkino vedenje je bil vendarle druge vrste. To je bila skrivnost, ki je ni nikomur zaupala, niti profesorju, ki mu je povedala vse, karkoli se ji je pripetilo. Ob neki priliki je namreč dobila vse, česar si je v tistih dneh najbolj želela. Daleč tam na barju, na nekem oddaljenem kraju je bila našla veliko žaro, ki je bila polna starodavnih okrasov iz jantarja.

Tu so bile verižice, zaplestnice, obeski najrazličnejših oblik, in vse se je lesketalo v zlatorumeni krasoti, če je vse to podržala proti soncu. Betka jih je bila nabrala na motvoz in vselej, kadar je le količkaj utegnila, se je zabavala s svojim zakladom. Obesila si je ovratnice krog vratu, nataknila zaplestnice na roke in se je smejala ob misli, kaj bi dejala dekleta, če bi vedela za njen zaklad in bi jo videle tako ozaljšano.

V to neskaljeno srečo pa je kakor strela tresčila strašna novica, da se bo profesor vrnil v mesto. Betki kar ni hotelo v glavo, da se bo to zares zgodilo in da se bo začelo staro življenje v barjanski koči. Lhteč je stopala poleg etarega profesorja, ki ji je skušal z milimi besedami dopovedati, da je njegov odhod potreben. Razložil ji je, da so najdbe, ki je radil njim prišel, preveč malenkostne, da bi trdil čas z njimi. Vseh teh reči je v mestnem muzeju že več ko preveč, in njegovo upanje, da bi tu našel kaj posebnega, se pač ni obneslo.

Kar sredi svojih bolečin pa je postala Betka mahoma zamišljena. Domislila se je, da je njeno ljubljeno okrasje brez dvoma ne-

kaj takega posebnega, kakršnega si je želel profesor. Dejala si je, da bi dala ta svoj nakit za to, če bi profesor hotel še ostati na barju.

Stari gospod se je čudil, da je postala njegova živahna prijateljica nenadoma tako molčečna in vase zamišljena. A menil je, da se je pač sprijaznila z mislijo na slovo in je bil kar malo ganjen spriču njene hrabrosti. In tako je bilo slovo lažje, kot si je bil mislil.

To noč ni Betka mogla spati. A drug dan se bo učenjak z vozom odpeljal v mesto in spet bo vse tako kot prej. Res da je imela svojo skrivnost, a nikoli več ne bo slišala besed o pravadnih časih, nihče ne bo več dober z njo, spet bo ista »črna ciganka«, kar je bila prej. Tedaj je Betka nekaj posebnega sklenila.

Voz je bil pripravljen, kovčegi so bili naređ, profesor je stal na pragu in se je razgovarjal s svojim gostiteljem. Takrat pa se je Betka pojavila pod klancem in je sopihala po cesti navkreber.

Betka je morala jako pohiteti, da je prišla še o pravem času. Njeno skrivališče je bilo daleč tam na barju, in preluknjani železni lonec, ki je imela zdej v njem svoj nakit, je bil težak. Zdej je vsa razpaljena in pregreta od razburjenja in dirkanja obstala pri profesorju in mu brez besede izročila svojo najdbo. Šele ko je profesor ves vžičen pregledoval najdbo in vprašal: »Odkod pa to?« je dejala plaho: »Da bi tu ostali!«

Seveda ni mogel profesor ostati kar na barju. Toda odpeljal se ni sam. Betka z Barja je prišla k boljšim rednikom v hišo. Zdej hodi v mestu v šolo in se bo nekoč učila tistih stvari, kar spada k znanju iz pravadnine. Njene verižice in zaplestnice pa so postale čudo mestnega muzeja.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih »Domoljuba«!

440

Tako je teklo leto za letom. Od vsega ločena je vzdihovala Zala v svoji samotni sobici. Edina tolažba ji je bila molitev in Marijina podoba, ki ji jo je dal oče Serajnik kot spomin njenega očeta. Sedem let že teče, odkar je v sužnosti. Zala je od samega domotožja in ljubezni do Mirka nevarno zbolela. Toda kupa našega življenja ni nikdar tako polna, da bi se ji ne mogla še priliti kapljica grenkejšega trpljenja.

441

Ni še bilo dovolj, da je živila ločena od kristjanov med samimi neverniki, zapuščena od vsega sveta, daleč od svojega najdražjega. Začeli so jo preganjati še zaradi vere. Zahtevali so od nje, da mora javno prestopiti k turški veri. Nikdar več ne sme moliti k edino pravemu Bogu, nikdar več se priporočiti Materi božji. Tudi svetinjo, ki jo je hranila in čuvala kot največji zaklad na svetu, naj bi izročila nevernim turškim rokam!

442

Zalika tega ni mogla. Odločno se je uprla: Rajši smrt, kakor odpad od vere! Ta odločnost je razsrdila turškega carja. Tri dni ji je dal pomisleka — potem pa: smrt ali življenje na dvoru! S štirimi konji jo bo dal raztrgati, če bo trdovratno vztrajala v svojem sklepu. Toda Zalika je bila trdna: niti ene minute ni premišljevala, kaj naj stori. Kot verna Slovenka je ostala zvesta svojemu Bogu in svoji nesrečni ljubezni!

Prvi glasovi o olimpijadi leta 1944

Po Coubertinovem olimpijskem zakoniku smejo športniki proslavljati svoj velik »praznik človeške pomlad« samo s presledki štirih let. In če se zgodi, da morajo olimpijske igre odpasti, jih je nemogoče prirediti naslednje leto, marveč samo po strogo odrejenem koledarju, ki pozna le štiriletno dobo. Tako je bilo tudi v času prve svetovne vojne. Olimpijske igre bi se morale vršiti l. 1916, v Berlinu, so pa zaradi vojne odpadle in naslednji termin je bil šele l. 1920.

Kakor znano, se je vršila proslava zadnje olimpijade l. 1936, v Berlinu. Za tem bi se morali zbrati športniki v Tokiu, zaradi vojne na Vzhodu pa so poverili organizacijo prireditve Fincem. In spet je bila vojna, ki je preprečila olimpijado v Helsinkih. Olimpijada l. 1940, je torej odpadla in v poštev pride šele naslednji termin l. 1944. Pod predpostavko, da bodo takrat na svetu že urejene razmere, je načel švedski »Idrottsbladet« vprašanje, kje bi se naj zbrala mladina sveta l. 1944., da bi slavila praznik človeške pomladi.

Komentator tekočih dogodkov v nemškem državnem športnem listu poroča o stališču Švedov naslednje: Šlo ljudje, ki imajo dandanes prav ne-navadne skrbi. V udobnem Stockholmu n. pr. razpravljajo o tem, kje bi naj bile prihodnje olimpijske igre. Sotrudnik švedskega dnevnika si prav resno prizadeva, da bi dovedel Fincem, kako je neumestno, če se potegujejo za tako drago prireditve. K sreči pa ve za deželo, ki bi bila po njegovem mišljenju hudo primerna za tako prireditve. Ta dežela je Švedska...

Oglasil pa se je še neki drugi švedski časnikar, ki piše takole: »Po mojem mišljenju Švedi nimamo pravice, da bi se potegovali za prireditve olimpijskih iger, čeprav se nam je posrečilo, da je šla vojna vira mimo nas. Kakor znano, bi Finci organizirali olimpijado l. 1940., če ne bi bilo vojne. Prišli so tudi z velikopoteznimi pripravami in vsakdo je lahko prepričan, da bi rešili svojo olimpijsko nalogo tako kot se spodobijo. Mi Švedi nimamo nobenega razloga, da bi jim bili na poti. Kadar bomo spet proslavljali olimpijado — in trdno smo prepričani, da jih bomo, tedaj velja prvenstvena pravica Fincem in ne smemo poskušati, da bi jih oropali te pravice. Varovati se moramo pred tem, da bi dopustili, da bi nam »sonce zadovoljstva nad samim seboj sijalo prevroč.«

Na švedskem so torej glasovi za in proti. Zglašili pa se bodo še drugi narodi, ki se bodo prav

tako, kakor Švedi in Finci, potegovali za organizacijo prihodnje olimpijade. Nam, ki motrimo to vprašanje od daleč, se pač ne zdi važno, kam bomo potovali, ko se bo oglašil olimpijski zvon in vabil mladino sveta k veselim tekmam v športnih arenah.

Stari Salminen se je zgasil

Pri finskem atletskem prvenstvu v Helsinkih se je spet pojavil stari Salminen in zmagal na obeh dolgih progah. 5000 m je pretekel v 14:50,6, 10.000 m pa v 31:02. Nihče ne bi mogel trditi, da sta ta dva rezultata za tekača, ki si je na olimpijadi l. 1936 priboril svetovno prvenstvo v teku na 10.000 m, slaba. Ko je zmagal v Berlinu, je bil Salminen 30 let star, po šestih letih pa je spet prišel na državno prvenstvo in zmagal kar na obeh progah vztrajnega teka! Je pa njegov uspeh tem pomembnejši, če vemo, da je prišel naravnost z bojišča.

Dolga leta je ostal Salminen v senci velikega Nurmija in Ritole. Že l. 1928. se je potegoval za sprejem v finko olimpijsko moštvo. Naletel pa je na močnejše tekače, ki so mu zapirali vrata v olimpijsko areno. Salminen ni popustil, uril se je z vztrajnostjo in potrpežljivostjo, ki je lastna le finkim športnikom. Šest let pozneje je vendar uspel in finski olimpijski odbor ga je vzel v tovarišijo najboljših.

Salminen je smel na olimpijado. Kdo se ne spominja dramatične borbe na 10.000 m! V jati samih slavnih tekačev, v kateri so tekli najzmogljivejši predstavniki narodov in plemen, se je vnela zagrizen borba za prvo mesto. Stiri Finci so tekli med njimi in njih naloga je bila posebno težavna. Šlo je za prestiž. Nekje v sredini proge se je polastil vodstva mali Japonec Murakoso, ki so mu dopovedali, da je že prišel čas, da Japonci prekinajo z navado, da bi zmagovali v tekih na dolge proge samo Finci. Murakoso je tek, kolikor so ga noge nesle, Nurni pa je ves zaskrbljen sedel na tribuni, gledal na svojo uro in motril svoje štiri učence v areni.

Ze je kazalo, da bo Murakoso uspel in Japonci so začeli vriskati ter mahati s svojimi drobnimi zastavicami. Približala pa se je jata Fincev, četvorica enako raščenih mož z modrimi križi na prsih in se v dolgih korakih podila za vodečim Japoncem. Finci so ga dohiteli in prehiteli in Salminen je bil tisti, ki je prvi pretrgal vrstico na cilju.

To je bil 30 letni Salminen, zvesti učenec Nurmijev. In slednjič, šest let po veliki zmagi v Berlinu, je prišel Salminen spet na državno prvenstvo v Helsinke. Bil je spet prvi med najbolj žilavimi in Finci imajo dovolj razloga, da so ponosni na svojega starega tekača.

Vsakokrat, ko je odvetnik šel govorit s Tonetom Nevoljo, ga je don Silvester spremlil v ječo, ko ni imel nobenega dela. V svet zdaj ni nihče hodil in olive so bile že potrgane. Tudi gospodar Tone je poskusil parkrat priti k njemu. Toda ko je došel pred ona okna z rešetkami, ki so jih gledali vojaki s puškami in ki so gledali vse one, ki so vstopali, se je začutil oslabljenega in je obstal tam spredaj, da bi čakal, sedeč na pločniku, sredi prodajalcev kostonja in indijskih smokey in ni se mu delo res, da je njegov Tone tam za onimi rešetkami, z vojak, ki so ga stražili. Odvetnik pa se je vračal s klepetanja s Tonetom eveč kot vrtinca in si je mel roke. Pravil mu je, da se njegov nečak dobro počuti, še celo zredil da se je. Zdj se je ubogemu starcu zdelo, kot da bi njegov nečak bil pri vojaki.

»Zakaj mi ga ne izpustite?« je vpraševal vsakokrat, kot papiga ali kot deček, ki ne čuje pametne besede. Hotel je tudi vedeti, če so ga imeli z zvezanimi rokami. »Pustite ga pri miru, kjer je,« mu je odgovarjal doktor Scipioni. »V teh stvarih je boljše, če človek pusti, da gre čas preko njih. Ze tako mu ne manjka ničesar, povedal sem vam to, in se redi kot kopun. Stvari tečejo dobro. Don Mihael je skoraj ozdravil od svoje rane in tudi to je za nas nekaj dobrega. Ne mislite na to, pravim vam in povrnite se v barko, kajti to je moja zadeva.«

»Ne morem se povrtni v barko, zdaj ko je Tone zaprt. Ne morem se povrtni. Vsakdo bi nas gledal, kjer bi hodili in tudi nimamo več glave na pravem mestu, zdaj ko je Tone zaprt.« In vedno znova je isto ponavljal, medtem ko so denarci uhajali kot voda in so vsi njegovi svoji prebijali dneve skriti doma.

Končno je prišel dan poziva in tisti, ki so bili vpisani, so morali na sodišče z lastnimi

Mali oglasi

Posestva

Kompleks v Ljubljani
cca. 16.000 m², prodam po ugodni ceni. Reflektanti naj se javijo pri upravi »Slovenca« pod »Kompleks 5066«.

Prodamo

Strešno lepenco
domačega izdelka, vse debelosti — dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaska ul. 22. Tel. 25-13

Prodaj

par ženskih, salonskih, ševro čevljev. Cena 300 lir. — J. Bojc, Florijan-ska ulica 19.

Kupujte pri naših inserentih

Umrla nam je naša zlata mama, stara mama, prababica, teta in tašca, gospa

Svetelj Marija

Pogreb bo v četrtek, dne 17. t. m. ob pol 3 popoldne z Zal, iz kapele sv. Antona k Sv. Križu.

Ljubljana, 15. septembra 1942.

Zalujoči ostali.

Sobe

Oddajo:

Sprejem 2 ali 3 dijake
v čisto sobo v centru mesta. — Srebrnič Ana, Pod Tranco št. 21/III.

Malo opremljeno sobo

oddam takoj. Zrinjskega štev. 17.

Objave

Za tvrdko Anton Kovačič
splošno pečarstvo, se vsa naročila sprejemajo v restavraciji »Šestica« pri blagajničarki. — Prosim stranko, dase posluša tega naslova.

»Citajte« Slovenca«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.30

O življenjski sreči lepe beleterine odločata dva plesa

„BAL PARÉ“

V gl. vlogah: Ilse Werner, Paul Hartmann, Hannes Stelzer
KINO UNION - TEL. 22-21

Originalna komedija dveh odličnih francoskih igralcev v filmu

Fric - Frac

V gl. vl.: Fernandel, Michel Simon in Arletty
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Argentinski muzikalni in pevski film

Angeli na zemlji

Zivljenje ene najboljših petk sveta Adeline Pati Krasno petje in muzika. Igralci: Margherita Carosio, Alfredo Mayo
KINO MATICA - TEL. 22-41

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob bridki izgubi naše ljubljene mame, stare mame, sestre in tašce, gospe

Vidic Marije

In jo številno spremlili na njeni zadnji poti, se najlepše zahvaljujemo. — Maša zaдушnica se bo darovala v podnebeljek, 21. t. m. ob 7. uri v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, dne 17. septembra 1942.

Zalujoči ostali.

Giovanni Vergas

66

Tone Nevolja

Roman.

»Kaj je dejal odvetnik?« je vprašala Mena, čim je videla, da se je pojavil ded s takim obrazom: in pričela je plakati, še preden je začela odgovor. Starec si je pulil še ono malo belih las, hodil je po hiši kot norec in ponavljal: »Ahl Zakaj nismo vsi umrli!« Lia, ki je bila bela v obraz kot srajca, je buljila z velikimi očmi v obraz vsakemu, ki ji je govoril, ne da bi mogla odpreti usta. Kmalu nato je došel poziv za pričevanje Barbri Zuppiddi. Gracij Gosji nogi, lekarnarju donu Francu ter vsem onim, ki so klepetali na trgu ali v Pizzutovi prodajalnici, tako da je bila zmeda v vsej vasi in so se ljudje gnetli s kolkovanjem papirjem v roki ter so prisegali, da ne vedo ničesar, tako gotovo, kot je Bog! Ker niso hoteli imeti nobenega opravka s sodiščem. Prekleti Tone in Nevolje, ki so jih zveliki za lase v svoje goljufije! Zuppidda je vresčala kot obsedenar: »Jaz ne vem ničesar. Jaz se ob avemariji zaprem v hišo in nisem kot tisti, ki hodijo naokrog, da bi delali to, kar delajo, ali ki stojijo na vratih, da bi klepetali z biriči.«

»Proč z vlado! Vedo, da sem republikanec in zmožni bi bili pograbiti neko pretvezo, da me spravijo s površja zemlje!« je dodal don Franco.

Ljudje so si belili glavo, da bi zvedeli, kaj bi mogli povedati in pričevanje Zuppidda in botra Gracija ter ostali, ki niso ničesar videli in ki so strelje iz pušk čuli v postelji, med spanjem. Toda don Silvester si je mel roke kot odvetnik in je dejal, da on ve, zakaj so jih pozvali in da je to bilo boljše za obtožena.

nogami, če niso hoteli iti s karabinjerji. Šel je celo don Franco, ki je opustil črni klobuk, da bi se pojavil pred pravico; bil je bolj bled od Toneta Nevolje, ki je bil za rešetkami kot divja zver, s karabinjerji ob strani. Don Franco ni imel nikdar opravka s pravico in bilo je navzkriž z njegovimi steklenimi omaricami, da se je moral kot privrati pojaviti pred ono svojgati sodnikov in biričev, ki takega Toneta Nevoljo v trenutku postavijo za rešetke.

Vsa vas je šla pogledat, kakšen obraz je delal za rešetkami Tone gospodarja Toneta, sredi karabinjerjev, rumen v obraz kot sveča, da se ni upal usekniti, da bi ne videl vseh oči prijateljev in znancev, ki so ga požirale. Obračal in zopet obračal je v rokah svojo če-pico, medtem ko mu je predsednik, v črni halji in s prtičem pod podbradkom, blebetal vse to-povščine, ki jih je bil napravil in ki so bile napisane na papirju, ne da bi manjkala ena sama beseda. Don Mihael je bil tam, tudi on rumen v obraz, sedeč na stolici nasproti porotnikov, ki so zevali in se pahljali z robcem. Odvetnik je med tem potihoma klepetal s svojim sosedom, kot da bi to ne bila njegova stvar.

»Tokrat mu gotovo ne snamejo ječe,« je zamrmrala Zuppidda v uho svoje sode, ko je slišala vse one svinjarije, ki jih je bil napravil Tone.

Bila je tam tudi Santuzza, da bi povedala sodišču, kje je Tone bil in kje je prebil oni večer.

»Glejte, kaj sprašujejo Santuzzo. Rado-vedna sem čuti, kaj bo odgovorila, da bi ne odkrila sodišču svojih stvari,« je godrnjala Zuppidda.

»Toda kaj hočejo zvedeti od nas?« je vprašala botra Gracija.

»Zvedeti hočejo, če je res, da se je Lia

dobro razumela z donom Mihaelom in da ga je njen brat Tone hotel umoriti, da bi si opral nečast. Odvetnik mi je to povedal.«

»Kolera naj vaju popade! Ali hočeta, da gremo vsi v ječo? Vedita, da je treba pri sodišču vedno reči ne in da mi ničesar ne vemo,« jima je prišepetal lekarnar, z zlobnim pogledom.

Botra Venera se je potuhnula v plašček, toda godrnjala je dalje: »To je resnica. Videla sem ju jaz z lastnimi očmi in vsa vas to ve.« Tistega jutra se je v hiši Nevolj pripetila zaloigra, kajti ded, ko je bil videl oditi vso vas, da bi šla poslušat Tonetovo obsodbo, je hotel teči z ostalimi, in tudi Lia, s skušanami lasmi, blaznimi očmi in s podbradkom, ki ji je drgetal, bi bila hotela oditi. Iskala je po hiši plašček, brez besede, toda obraz ji je bil spačen in roke so se ji tresle. Mena pa, ki je tudi bila blede, jo je zgrabila za roke in ji dejala: »Ne, ne smeš iti tja! ne smeš iti tja!« — druga je ji ni rekla. Ded je pripomnil, da morata ostati doma in moliti k Madonni. Javkanje je bilo slišati po vsej Nerovi ulici. Čim je bil ubogi starec v mestu, in se je »skril za vogal, je videl iti mimo svojega nečaka, sredi karabinjerjev in z nogami, ki so mu klecale pri vsakem koraku, je šel sest na stopnice sodišča, sredi ljudi, ki so hodili gori in dol po svojih opravkih. Pri misli, da so vsi oni ljudje šli, poslušat obsodbo njegovega nečaka, tam sredi vojakov in pred sodniki, se mu je zadelo, kot da bi ga bil zapustil sredi trga ali na viharne morju. Stopil je tudi on z množico in se dvignil na konici nog, da bi videl rešetke visoko gori, s klobuki karabinjerjev in bajoneti, ki so se lesketali. Toneta pa ni bilo videti, sredi vseh onih ljudi in ubogi starec je nepretrgano mislil, da je njegov nečak zdaj pri vojaki.